

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วรรณคดีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติของนักศึกษาวิชาทหารต่อการเรียนรักษาดินแดนกับมโนทัศน์ ความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย ผู้วิจัยขอนำเสนอเป็นลำดับดังต่อไปนี้ คือ

ตอนที่ 1. เจตคติ

ตอนที่ 2. มโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย

ตอนที่ 3. ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับกรมการรักษาดินแดน และ นักศึกษาวิชาทหารในด้านประวัติความเป็นมา ตลอดจนสาระสำคัญของการฝึกวิชาทหาร

ตอนที่ 4. งานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเจตคติของนักศึกษาวิชาทหารที่มีต่อการเรียนวิชารักษาดินแดน และมโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย

ตอนที่ 1. เจตคติ

1.1 ความหมายของคำว่าเจตคติ

" เจตคติ " (Attitude) มาจากภาษาลาตินว่า โน้มเอียงเหมาะสม (Aputs) คำนี้มีผู้ใช้คำอื่น ๆ ในความหมายเดียวกันอีก เช่น ทศคติ และ เจตคติ เป็นต้น (ทพวงมหาวิทยาลัย 2525 : 52) ต่อมาคณะบัญญัติศัพท์ของกระทรวงศึกษาธิการโดยความเห็นชอบของราชบัณฑิตยสถานให้ใช้คำว่า " เจตคติ " แทนคำอื่น ๆ เพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน (สงวนสิทธิเลิศอรุณ 2525 : 92) และให้ความหมายไว้ว่า เจตคติ หมายถึงท่าที (ความรู้สึก) เช่น ครูควรแสดงท่าทีให้นักเรียนเห็นว่าเป็นกันเองกับนักเรียน นอกจากนั้นนักจิตวิทยา และนักการศึกษา ทั้งของไทยและของต่างประเทศยังได้ให้ความหมายของเจตคติไว้ดังนี้คือ

นิวคอมบ์ (Newcomb 1954 : 128) ได้กล่าวว่า เจตคติเป็นความรู้สึกอันเอียงของจิตใจที่มีต่อประสบการณ์ที่มนุษย์เราได้รับ อาจจะมีมากหรือน้อยก็

ได้ เจตคติจะแสดงออกทางด้านพฤติกรรมสองลักษณะคือ การแสดงออกในลักษณะของ ความพึงพอใจ ความชอบ เห็นด้วย หรือเห็นชอบ เจตคติเช่นนี้ ทำให้อยากปฏิบัติ อยากรู้ อยากรู้อยากเห็น และลักษณะเช่นนี้ เรียกว่า เจตคติทางบวก (Positive Attitude) อีกลักษณะหนึ่ง คือ เจตคติทางลบ (Negative Attitude) คนจะแสดงออกทำนองไม่พึงพอใจไม่ชอบหรือไม่เห็นด้วย ทำให้เกิดความเบื่อหน่ายซึ่งซึ่งอยากหนี อยากรู้อยากเห็น อยากรู้อยากเห็นห่างจากสิ่งนั้น ส่วนเจตคติอีกแบบหนึ่งคือ ความรู้สึกเฉย ๆ ไม่ชอบ ไม่เกลียด เป็นเจตคติแบบกลาง ๆ

ฮิลการ์ด (Hilgard 1957 : 519) ได้ให้ความหมายของคำว่า เจตคติไว้ดังนี้คือ "เจตคติ" คือแนวโน้มหรือแนวทางที่จะตอบสนองต่อวัตถุ สิ่งกับหรือ สถานการณ์ ซึ่งเกิดจากรู้สึก และความรู้ที่ได้รับเกี่ยวกับ วัตถุ สิ่งกับหรือสถานการณ์นั้น ๆ

กูต (Good 1959 : 48) กล่าวว่า "เจตคติ คือ ความพร้อมที่จะแสดงออกในลักษณะใด ลักษณะหนึ่ง อาจเป็นการเข้าหาหรือหนี หรือต่อต้านสภาวะการณ์บางอย่าง บุคคล หรือ สิ่งหนึ่งสิ่งใด เช่น รัก เกลียด กลัว ไม่พอใจต่อสิ่งนั้น"

เคอร์ช (Krech 1962 : 139-140) กล่าวว่า "เจตคติ หมายถึง ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบที่จะทำให้เกิดเจตคติ ได้แก่ ความรู้ ความรู้สึก และแนวโน้ม ในการแสดงพฤติกรรมต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด ถ้าความรู้เกี่ยวกับสิ่งนั้นเปลี่ยนไป ความรู้สึก และแนวโน้มในการแสดงพฤติกรรมต่อสิ่งนั้นก็จะเปลี่ยนไปด้วย"

เทอร์สโตน (Thurstone 1967 : 77-89) ให้ความหมายว่า เจตคติเป็นเรื่องของความชอบ ไม่ชอบ ความลำเอียง ความคิดเห็น ความรู้สึก และความ เชื่อมั่นต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เรื่องใดเรื่องหนึ่ง การวัดเจตคติจึงวัดโดยตรงไม่ได้ แต่เราสามารถวัดในรูปของความคิดเห็น (opinion) หรือจากการแสดงออกทางภาษา (Verbal Expression) แต่การวัดเช่นนี้ ถ้าผู้ตอบไม่ตอบตรงกับใจจริงแล้ว การวัดเกิดความไม่แน่นอนขึ้น ซึ่งผู้ทำการวัดจะต้องใช้วิธีการทวนถามตัดสินแน่นอนอีกครั้ง

ลอสเลส (Lawless 1972 : 66) กล่าวว่า "เจตคติ คือ แนวโน้มที่บุคคลจะตอบสนองต่อวัตถุต่าง ๆ ในทางที่ชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งนั้น ๆ"

ซาร์เทน (Sartain 1973 : 108) กล่าวว่า "เจตคติ คือ แนวโน้มของการแสดงพฤติกรรมทางด้านบวก หรือ ทางด้านลบต่อวัตถุต่าง ๆ "

ชิสแมน (Chisman 1976 : 23) กล่าวว่า "เจตคติ คือ การประเมินความรู้สึกที่มีต่อวัตถุชนิดต่าง ๆ ซึ่งเจตคติจะประกอบไปด้วยองค์ประกอบทางด้านความรู้สึก ความรู้ และแนวโน้มในการแสดงพฤติกรรมที่เกี่ยวกับสิ่งนั้น ๆ "

รูบิน (Rubin 1981 : 554) กล่าวว่า "เจตคติเป็นข้อสรุปขององค์ประกอบด้านความรู้สึก และความรู้สึกเกี่ยวกับบุคคล วัตถุ หรือ เหตุการณ์ต่าง ๆ อันจะทำให้เกิดแนวโน้มในการแสดงพฤติกรรมต่อสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าว

ประสาท อิศรปริดา (2520 : 88-89) ได้สรุปความหมายของเจตคติไว้ดังนี้คือ เจตคติเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับความรู้สึกนึกคิด ความเชื่อ ความคิดเห็น และความรู้ หรือ ความจริง รวมถึงความรู้สึกที่เราประเมินค่าออกมาทั้งในทางบวกและทางลบ เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความร่วมมือ ไม่ร่วมมือ ความเชื่อมั่น ความกล้า ความอดกลั้น เป็นเรื่องของความรู้สึกที่เรามีต่อผู้อื่น ต่อตัวเราและสิ่งแวดล้อมรอบตัวเรา

สุนีย์ อิศรดาการ (2524 : 147-148) สรุปความหมายของเจตคติไว้ดังนี้คือ เจตคติ เป็นสภาพทางจิตใจที่เกิดจากประสบการณ์ อันทำให้บุคคลมีท่าทีต่อสิ่งหนึ่ง สิ่งใด ลักษณะใด อาจแสดงท่าทีออกมาในทางที่พอใจเห็นด้วย ไม่พอใจ ไม่เห็นด้วย ก็ได้

กมลรัตน์ หล้าสูงวงศ์ (2524 : 239-240) ได้สรุปความหมายของเจตคติไว้ดังนี้คือ ความพร้อมของร่างกายและจิตใจที่มีแนวโน้มจะตอบสนองต่อสิ่งเร้า หรือ สถานการณ์ใด ๆ ด้วยการเข้าหาหรือถอยหนีออกไป

สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2525 : 99) สรุปความหมายของเจตคติคือความรู้สึก หรือท่าทีของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง อันจะมีผลให้บุคคลมีพฤติกรรมตอบสนอง ในลักษณะที่สอดคล้องกันด้วย

คณะอนุกรรมการพัฒนาการสอน และผลิตวัสดุอุปกรณ์การสอนวิทยาศาสตร์ ทบวงมหาวิทยาลัย (2525 : 53) ได้สรุปความหมายของเจตคติไว้ดังนี้ เจตคติ คือ สภาพทางจิตใจของบุคคลที่เกิดจากประสบการณ์ หรือการเรียนรู้ และมีความ

พร้อมเพื่อจะแสดงพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งต่าง ๆ หรือ สถานการณ์ต่าง ๆ ในทางใดทางหนึ่ง

จากที่กล่าวมานี้พอสรุปได้ว่า เจตคติคือสภาพทางจิตใจของบุคคลที่เกิดจากประสบการณ์ การเรียนรู้ และพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมเพื่อจะตอบสนองต่อสิ่งต่าง ๆ หรือสถานการณ์ต่าง ๆ ในทางใดทางหนึ่ง เช่น ชอบ ไม่ชอบ เข้าหา หรือถอยหนี เป็นต้น

1.2 ลักษณะทั่วไป และ ธรรมชาติของเจตคติ

ฮิลการ์ด (Hilgard 1975 : 519) ได้กล่าวถึงธรรมชาติของเจตคติไว้ดังนี้ คือ

1. เจตคติเกิดจากการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมรอบ ๆ ตัว เช่นในครอบครัวที่มีบิดาเป็นผู้นำและรักตามใจบุตรชายมากกว่าบุตรสาว บุตรของครอบครัวนี้จะมีเจตคติต่อเพศชาย ในด้านเห็นความสำคัญของเพศชายมากกว่าเพศหญิง

2. เจตคติของบุคคลแต่ละคนนั้นแตกต่างกันตามประสบการณ์ที่แต่ละบุคคลได้รับ

3. การฝึกสอนหย่อนใจ เช่น การชมการแสดงละคร หรือเหตุการณ์ที่ประทับใจจะมีผลต่อเจตคติของแต่ละบุคคล

ซาเทิน (Sartain 1973 : 108-109) ได้กล่าวถึงธรรมชาติของเจตคติไว้ดังนี้

1. เจตคติ หมายถึง ความรู้สึกที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น คนสิ่งของ แม้กระทั่งสิ่งที่เป็นนามธรรมอย่างความมีเสรีภาพ หรือ พระผู้เป็นเจ้าของ เป็นต้น

2. เจตคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ย่อมมีทั้งทิศทาง คือ เจตคติที่เป็นไปในทางบวกหรือทางลบ และมีความเข้ม คือระดับความชอบ มากน้อยแตกต่างกันออกไปด้วย

3. เจตคติเป็นแนวโน้มในการแสดงออกของบุคคลในทางที่ชอบหรือไม่ชอบต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

เอคเวอร์ต และรูบิน ได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับธรรมชาติ ของเจตคติ

ไว้ดังนี้ คือ เจตคติเกิดจากการเรียนรู้และประสบการณ์ที่บุคคลได้รับ เจตคติต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด อาจมีความเข้มแตกต่างกันได้ขึ้นอยู่กับประสบการณ์ และการเรียนรู้ (Edwards 1968 : 196) ซึ่งเจตคติมีทั้งเจตคติทางบวก และ เจตคติทางลบ (Rubin and Mc Neil 1981 : 55)

สุชา จันทรเอม (2518 : 100-101) ได้กล่าวถึงลักษณะของเจตคติไว้ดังนี้ คือ

1. เจตคติ เป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ หรือ ประสบการณ์ของบุคคล ไม่ใช่สิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด

2. เจตคติ เป็นเครื่องกำหนดขอบเขต ตลอดจนวิธีการต่าง ๆ ที่เด็ก หรือ บุคคลใช้พิจารณาสิ่งแวดล้อม

3. บุคคลแต่ละคนย่อมมีเจตคติต่อสถานการณ์เดียวกัน หรือ ต่อบุคคลเดียวกันแตกต่างกันออกไปได้หลายลักษณะแล้วแต่ประสบการณ์ของบุคคลนั้น

4. เจตคติของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดนั้น อาจจะเป็นสิ่งถาวรตลอดไป หรือ ชั่วคราวก็ได้

5. เจตคติมีผลกระทบต่อการเรียนของเด็กมาก

กมลรัตน์ หล้าสูงษ์ (2524 : 240) กล่าวถึงลักษณะทั่วไปของเจตคติไว้ดังนี้

1. เจตคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้หรือการได้รับประสบการณ์

2. เจตคติเป็นดัชนีที่จะชี้แนวทางในการแสดงพฤติกรรม

3. เจตคติสามารถถ่ายทอดจากบุคคลหนึ่งไปสู่บุคคลอื่นได้

4. เจตคติสามารถเปลี่ยนแปลงได้

สุณีย์ ธีรดากร (2524 : 149-50) กล่าวถึงลักษณะของเจตคติตามแนวความคิดของไตรแอนดิส (Triandis) ประกอบกับความคิดของเขาไว้ดังนี้ คือ

1. เจตคติมีลักษณะเป็นสภาวะทางจิตที่มีอิทธิพลต่อการคิดและการกระทำ มีผลให้บุคคลมีที่ท่าในการตอบสนองต่อสิ่งเร้าไปในทางใดทางหนึ่ง

2. เจตคติของบุคคลไม่ว่าได้มีมาแต่กำเนิด แต่ได้มาจากการเรียนรู้และประสบการณ์ที่บุคคลมีส่วนเกี่ยวข้อง

3. เจตคติของบุคคลไม่ว่าในเรื่องใด ๆ มีทิศทางเป็นไปได้ไม่ในทางบวกก็เป็นไปในทางลบ

4. เจตคติมีความหมายอ้างอิงถึงบุคคลและสิ่งของเสมอ คือ เจตคติเกิดจากสิ่งที่มีตัวตนสามารถอ้างอิงได้

5. การวัดเจตคติ วัดจากลักษณะสามมิติ คือ มิติด้านทิศทาง ซึ่งวัดได้ในทางบวกหรือทางลบ มิติด้านปริมาณ มีตั้งแต่ในด้านความพอใจมากที่สุดไปจนถึงน้อยที่สุด มิติด้านความเข้ม ซึ่งได้แก่ความมั่นคงของจิตใจมากน้อยเพียงไร

6. เจตคติที่มีลักษณะมั่นคงถาวร ยากแก่การที่จะเปลี่ยนแปลงไปได้ในทันทีทันใดแต่จะต้องอาศัยเวลาและมีขบวนการในการเปลี่ยนด้วย

สงวน สุทธิเลิศอรุณ (2525 : 99) กล่าวถึงลักษณะของเจตคติไว้ดังนี้ คือ เจตคติจะประกอบด้วยมิติซึ่งมีลักษณะดังต่อไปนี้

1. ทิศทาง (Direction) มีอยู่ 2 ทิศทางคือ ทางบวก และ ทางลบ ทางบวกได้แก่ความรู้สึกหรือท่าทีในทางที่ ~~ไม่~~ดี ~~ไม่~~ชอบ และ ~~ไม่~~พึงพอใจ เป็นต้น ส่วนทางลบก็จะ เป็นไปในทางตรงข้ามได้แก่ความรู้สึกหรือท่าทีที่ไม่ดี ไม่ชอบ ไม่พึงพอใจ เป็นต้น

2. ความเข้มข้น (Magnitude) มีอยู่ 2 ขนาดคือ ความเข้มข้นมาก และความเข้มข้นน้อย เช่น บางคนมีความรู้สึกชอบความสะอาดและความเป็นระเบียบเรียบร้อยมาก แต่บางคนมีที่ทำไฝ่ต่ำมาก ๆ เป็นต้น ถ้าบุคคลมีเจตคติที่มีความเข้มข้น มากจะเป็นอุปสรรคในการเปลี่ยนแปลงเจตคติ

คณะอนุกรรมการพัฒนาการสอนและผลิตวัสดุอุปกรณ์การสอนวิทยาศาสตร์ ทบวงมหาลัย (2525 : 54-55) ได้อ้างอิงถึงลักษณะของเจตคติตามแนวของไพบูลย์ อินทรวีชา ประกอบด้วยแนวความคิดของคณะกรรมการซึ่งสรุปได้ดังนี้ คือ

1. เจตคติเป็นสิ่งที่เกิดจากการเรียนรู้ หรือเกิดจากประสบการณ์ของแต่ละบุคคลไม่ใช่สิ่งที่ติดตัวมาแต่กำเนิด

2. เจตคติเป็นสภาพการณ์ทางจิตใจที่มีอิทธิพล ความคิด และการกระทำ ของบุคคล เพราะเป็นส่วนประกอบที่กำหนดแนวทาง ให้ทราบล่วงหน้าถ้าบุคคล ประสบสิ่งใด ๆ แล้ว บุคคลนั้นจะมีท่าทีต่อสิ่งนั้น ๆ ในลักษณะใด

3. แม้ว่าเจตคติเป็นสภาวะทางจิตใจที่มีความมั่นคงพอสมควร แต่เจตคติ ก็อาจจะมีการเปลี่ยนแปลงได้ อันเนื่องมาจากอิทธิพลของสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ และ การเรียนรู้มากขึ้น

เจตคติเกิดได้ 2 ลักษณะคือ

1. เจตคติเชิงบวก เป็นความพร้อมที่จะตอบสนองในลักษณะของความ พึงพอใจ และเห็นด้วย อาจทำให้บุคคลอยากกระทำ อยากได้ หรืออยากใกล้สิ่งนั้น

2. เจตคติเชิงลบ เป็นความพร้อมที่จะตอบสนองในลักษณะของความ ไม่พึงพอใจ ไม่เห็นด้วย อาจทำให้บุคคลเกิดความเบื่อหน่าย ซิงซัง หรือต้องการ หนีให้ห่างสิ่งนั้น

จากที่กล่าวมานี้จึงพอจะสรุปลักษณะของเจตคติได้ดังนี้ คือ

1. เจตคติ เป็นสภาพของจิตใจที่เกิดจากประสบการณ์และการเรียนรู้ ดังนั้นเจตคติของแต่ละคนที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง จึงแตกต่างกันได้ทั้งด้านทิศทางและ ความเข้ม

2. เจตคติ เป็นดัชนีที่จะชี้แนวทางในการแสดงพฤติกรรมของคนและ สามารถจะเปลี่ยนแปลงได้มากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับความเข้มของเจตคติที่บุคคล มีต่อสิ่งนั้น

3. เจตคติสามารถถ่ายทอดจากบุคคลหนึ่งไปสู่บุคคลอื่นได้

1.3 ชนิดของเจตคติ

ได้มีนักจิตวิทยา และ นักการศึกษาของไทยได้กล่าวถึงชนิดหรือ ประเภทของเจตคติไว้สอดคล้องกันดังนี้ คือ

วินิจ บรรจง และ คณะ (2514 : 29) กล่าวว่าเราอาจแยกประเภท ของเจตคติได้กว้าง ๆ มีอยู่ 2 ประเภท คือ

1. เจตคติทั่วไป ได้แก่ลักษณะของบุคลิกลักษณะอันกว้าง ๆ เช่น การมอง โลกในแง่ดี หรือการมองโลกในแง่ร้าย เป็นต้น

2. เจตคติเฉพาะอย่าง ได้แก่สภาพจิตใจที่คนมีต่อคน สถานการณ์ หรือ สิ่งอื่น ๆ เป็นอย่าง ๆ ไป ซึ่งเจตคติในวงจำกัดเช่นนี้มักแสดงออกในลักษณะที่ว่า ชอบหรือไม่ชอบ เป็นต้น

ประสาร ทิพย์ธารา (2520 : 93) กล่าวว่าเจตคติของบุคคลนั้นมีดังนี้ คือ

1. เจตคติทั่วไป (General Attitude) หมายถึงความคิดหรือความรู้สึกของบุคคลอย่างกว้าง ๆ เช่น การมองโลกในแง่ดี การมองโลกในแง่ร้าย เป็นต้น

2. เจตคติเฉพาะ (Specific Attitude) หมายถึงความรู้สึกความคิดเห็นของบุคคลที่มีต่อสิ่งหนึ่งสิ่งใด บุคคลหนึ่งบุคคลใด สถานการณ์หนึ่งสถานการณ์ใด โดยเฉพาะเป็นอย่าง ๆ ไป

3. เจตคติทางบวก (Positive Attitude) หมายถึงความรู้สึกและความคิดเห็นของบุคคลที่เป็นไปในทางบวก คือ การยอมรับนั่นเองโดยสังเกตจากพฤติกรรมที่แสดงออกไปในทางที่ชอบหรือพอใจ เป็นต้น

4. เจตคติทางลบ (Negative Attitude) หมายถึงความรู้สึกและความคิดเห็นต่อสิ่งใด บุคคลใด สถานการณ์ใดในทางปฏิเสธ หรือไม่ยอมรับ เป็นต้น

สุชา จันทน์เอม (2521 : 80) กล่าวในการพิจารณาถึงเจตคตินั้นเรา อาจแยกประเภทได้กว้าง ๆ ว่าเจตคติมีอยู่ 2 ประเภท คือ

1. เจตคติทั่วไป ได้แก่ ลักษณะของบุคลิกอันกว้าง ๆ เช่น การมองโลกในแง่ดี การมองโลกในแง่ร้าย การเคร่งในระเบียบเต็ม

2. เจตคติเฉพาะอย่าง ได้แก่สภาพจิตใจที่คนมีต่อสิ่งของ บุคคลอื่น ปรากฏการณ์ และสิ่งอื่น ๆ เป็นอย่าง ๆ ไป เจตคติในวงแคบเช่นนี้มักแสดงออกมาลักษณะของความพึงพอใจ (Favorable) หรือไม่พึงพอใจ (Unfavorable) เจตคติที่พึงพอใจเราเรียกว่า เจตคติทางบวก (Positive) เจตคติที่ไม่พึงพอใจเราเรียกว่า เจตคติทางลบ (Negative)

1.4 องค์ประกอบของเจตคติ

นักจิตวิทยา และนักการศึกษาทั้งของไทย และของต่างประเทศมี

ความเห็น ที่สอดคล้องกันเกี่ยวกับเรื่ององค์ประกอบของเจตคติดังนี้ คือ

เบลเลชชี เคอร์ช และ ครัชฟีลด์ (Ballachy, Krech and Crutchfield 1963 : 43) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของเจตคติว่าประกอบไปด้วย

1. องค์ประกอบด้านความรู้ (Cognitive Component) หมายถึง ความรู้ที่บุคคลมีต่อวัตถุ และจะแสดงออกมาในลักษณะของความเชื่อว่าวัตถุนั้นดีหรือไม่ดีหลังจากที่ได้มีการประเมินคุณภาพของวัตถุนั้นแล้ว

2. องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก (Feeling Component) หมายถึง ความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบวัตถุนั้น ๆ

3. องค์ประกอบทางด้านพฤติกรรม (Behavioral component) หมายถึง ความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมหลังจากที่ได้มีความรู้ความเข้าใจ รวมทั้งมีความรู้สึก ชอบหรือไม่ชอบต่อวัตถุนั้น ๆ

ฟอเรส (Forrest 1976 : 24) ได้แสดงความเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของเจตคติว่าประกอบไปด้วย

1. องค์ประกอบทางด้านความรู้ (Cognitive component) หมายถึง ความรู้หรือความเชื่อเกี่ยวกับรายละเอียดของวัตถุนั้น เช่น จะกล่าวถึงคนในด้านเขาเป็นคนฉลาด เป็นคนซื่อสัตย์ หรือกล่าวถึงของในด้านของนั้นดีหรือเลว เช่นนี้เป็นต้น

2. องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก (Affective Component) หมายถึง ความรู้สึกที่มีต่อวัตถุนั้นที่จะแสดงออกมาในลักษณะ ชอบ ไม่ชอบ เห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย เป็นต้น

3. องค์ประกอบด้านพฤติกรรม (Behavioral Component) หมายถึง ความพร้อมที่จะแสดงพฤติกรรมต่อวัตถุนั้น ๆ

ลูนิย์ อีรดากร (2524 : 148) กล่าวว่าเจตคติประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการดังนี้

1. องค์ประกอบด้านความคิด (Cognitive Component) หมายถึง ความรู้ความเข้าใจที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง เช่น รู้ว่า การศึกษาเล่าเรียนทำให้มี

ความรู้ และเป็นประโยชน์ในการประกอบอาชีพในภายหน้า

2. องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก (Affective Component) เป็นองค์ประกอบที่ต่อเนื่องจากองค์ประกอบที่ 1 คือเมื่อมีความรู้แล้วก็เกิดความรู้สึกต่อสิ่งนั้น เช่น การเห็นประโยชน์และคุณค่าของการศึกษาเล่าเรียน แสดงว่ามีความรู้สึกทางด้านบวก (Positive) ต่อการเรียน ก็จะเกิดความรู้สึกพอใจและสนใจที่จะเรียน

3. องค์ประกอบทางด้านการกระทำ (Psychomotor) เมื่อเกิด 2 องค์ประกอบแรกเช่นรับรู้และเข้าใจว่าการศึกษเล่าเรียนเป็นสิ่งมีประโยชน์ เกิดความรู้สึกพอใจสนใจที่จะเรียนแล้ว ก็จะเกิดความพร้อมทางการกระทำ เช่น เรียนอย่างสม่ำเสมอ ตั้งใจฟังเวลาครูสอนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน และ หมั่นศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติม

สงวน สุกฤติเลิศอรุณ (2525 : 99) กล่าวว่าเจตคติมีองค์ประกอบ 3 ด้านดังนี้ คือ

1. องค์ประกอบทางด้านความรู้ (Cognitive Component) เช่น ความรู้ที่บุคคลได้รับมา ซึ่งอาจถูกหรืออาจผิดก็ได้ ทั้งนี้รวมทั้งความเชื่อของบุคคลนั้น ๆ ด้วย จากความรู้และความเชื่อจะเป็นส่วนหนึ่งของเจตคติ เช่น บุคคลที่เรียนรู้เกี่ยวกับเรื่องยิว ก็จะมีความรู้เกี่ยวกับเรื่องยิว ซึ่งจะเป็นส่วนหนึ่งของเจตคติที่เกี่ยวกับยิวในโอกาสต่อมาได้

2. องค์ประกอบทางด้านความรู้สึก (Affective Component) เมื่อบุคคลได้เรียนรู้อะไรมา ก็จะเกิดความรู้สึก หรือทำที่ต่อสิ่งนั้นว่าชอบหรือไม่ชอบพอใจหรือไม่พอใจ เช่น เมื่อเรียนรู้เรื่องยิวมาแล้ว จะชอบยิวหรือไม่ชอบก็ได้

3. องค์ประกอบทางด้านพฤติกรรม (Behavioral Component) เมื่อบุคคลได้เรียนรู้อะไรมา ก็จะเกิดความรู้สึกหรือทำที่ต่อสิ่งนั้นในทางบวก หรือทางลบก็ได้และจะแสดงพฤติกรรมตอบสนองต่อสิ่งนั้น เช่น บุคคลที่เรียนรู้เรื่อง "ยิว" แล้ว อาจเกิดความรู้สึกชอบหรือไม่ชอบก็ได้ ต่อจากนั้นก็แสดงพฤติกรรมต่อเนื่อง ถ้าชอบก็อาจจะคบเป็นเพื่อน ถ้าไม่ชอบก็อาจจะหนีให้ไกล ดังนี้ เป็นต้น

จากที่กล่าวมาแล้วนี้จะเห็นได้ว่า เจตคติมีองค์ประกอบ 3 ด้านด้วยกัน องค์ประกอบแต่ละด้านต่างมีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน และองค์ประกอบด้านความรู้ความเข้าใจ (Cognitive Component) เป็นขั้นพื้นฐานของเจตคติที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึกของบุคคล (Affective Component) ซึ่งจะแสดงออกมาในรูปพอใจ ไม่พอใจ ชอบ ไม่ชอบ ฯลฯ ซึ่งความรู้สึกจะมีผลกระทบต่อการแสดงออกของบุคคล หรืออาจกล่าวได้ว่า เจตคติเป็นสิ่งที่กำหนดแนวทางของพฤติกรรม

ตอนที่ 2 มโนทัศน์ความเป็นพลเมืองในระบอบประชาธิปไตย

จากการศึกษาและค้นคว้าเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องความเป็นพลเมืองดี ขอกกล่าวถึงทรรศนะต่าง ๆ ทั้งของต่างประเทศ และของคนไทย ดังต่อไปนี้

เฟท และ บราวน์ (Faith and Brown 1951 : 474-484) ได้ให้ทรรศนะเรื่องพลเมืองดี พอสรุปได้ว่า ผู้ที่จะเป็นพลเมืองดีนั้นจะต้องมีคุณสมบัติดังนี้

1. เป็นผู้มีความสุขทั้งร่างกายและจิตใจ

2. มีความรู้ดี

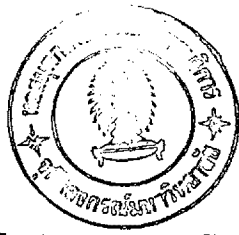
3. มีความประพฤติดี คือ ต้องมีความซื่อสัตย์ สุจริต มีความเมตตา กรุณา เสียสละ เห็นอกเห็นใจผู้อื่น ควบคุมตนเองได้ มีความเชื่อถือไว้วางใจได้ มีความจงรักภักดีต่อชาติ และ รักษาความสะอาด

4. รู้จักการใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง หรือออกเสียงแสดงประชามติ อย่างฉลาด และมีเหตุผล

5. ต้องมีความรับผิดชอบต่อประเทศชาติ ต่อสาธารณชน

บลูจ และ แมคเคลอร์ (Blough and McClure 1951 : 13-65)

ได้กล่าวถึงลักษณะของพลเมืองดี พอสรุปได้ว่า พลเมืองดีจะต้องมีความสุขสมบูรณ์ มีสุขนิสัยที่ดีในการรับประทานอาหาร การดื่ม การนอนหลับพักผ่อน การออกกำลังกาย ความสะอาดและสันตนาการ มีสติปัญญาเหมาะสม ได้รับการศึกษาอบรม มีสุขภาพจิต เหมาะสม มีความรับผิดชอบในการประกอบอาชีพ เลือกรับอาชีพ ใช้จ่ายอย่างประหยัด และระมัดระวัง รู้จักสงวนทรัพยากรธรรมชาติและ การออมทรัพย์ รู้จักใช้ความสามารถ พิเศษของตน เคารพเชื่อฟังกฎหมาย ช่วยเหลือรัฐบาล ใช้สิทธิในการออกเสียงเลือกตั้ง การเสียภาษีอากรด้วยความเต็มใจ รักษาสาธารณ

สมบัติและต้องมีบุคลิกภาพที่พึงปรารถนา คือต้องยอมเปลี่ยนแปลงบางสิ่ง บางอย่างได้ กล้าหาญ รักอิสระ กระตือรือร้น มีความเป็นมิตร ซื่อสัตย์ ทำงานไม่คั่งค้าง มีความคิดริเริ่ม มีการตัดสินใจดี ทำงาน ต่าง ๆ ได้ ความคุมตัวเองได้ ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ ยอมรับในความสามารถของผู้อื่น และไม่เห็นแก่ตัว

รูสเวลท์ (Roosevelt 1956 : 40-45) กล่าวถึงการเป็นพลเมืองดีสรุปได้ว่า การเป็นพลเมืองดีนั้นเริ่มตั้งแต่อยู่ในบ้านหรือครอบครัว ต้องมีสิ่งสำคัญ 3 ประการ คือ มีความซื่อสัตย์ กล้าหาญ และมีสามัญสำนึก และการเป็นพลเมืองดีอเมริกันจะต้อง

1. เป็นชาวอเมริกัน
2. มีความรักชาติ
3. คิดถึงหน้าที่ของตนมากกว่าสิทธิ
4. ต้องเรียนรู้เกี่ยวกับเพื่อนร่วมชาติ และเรียนรู้ในวิธีการที่จะทำงานร่วมกับเขา

ฮิวส์ (Hughes 1959 : 21) กล่าวถึงพลเมืองดีอเมริกันว่า ต้องมีคุณสมบัติดังนี้

1. ต้องรู้เรื่องราวทางประวัติศาสตร์ของประเทศตน
2. ต้องใช้สิทธิต่าง ๆ โดยไม่ละเมิดสิทธิของผู้อื่น
3. อาจมีสัญชาติโดยกำหนด หรือ เลือกสัญชาติได้โดยเสรี
4. มีความซื่อสัตย์ กล้าหาญ สุภาพเรียบร้อย มีปัญญาดี
5. รู้ว่าตนมีสิทธิตามกฎบัตรแห่งสิทธิ ตามรัฐธรรมนูญแห่งชาติ และรัฐและต้องรู้กฎหมาย
6. มีส่วนร่วมในการประกันเสรีภาพ ความปลอดภัย และทรัพย์สินส่วนตัว
7. มีความรู้สึกผิดชอบชั่วดี
8. มีสิทธิและหน้าที่ ที่จะต้องจงรักภักดีต่อประเทศของตน ทั้งในยามสงครามและยามสงบ ร่วมมือกับพลเมืองดีอื่น ๆ ในการทำงานในสิ่งที่ดีที่ชอบให้สำเร็จ และ มีความรักชาติ

ฮาเวนส์ (Harvens 1968 : 3742-3743) กล่าวถึงความรับผิดชอบของพลเมืองดีว่า พลเมืองดีจะต้อง

1. เชื่อฟังกฎหมาย
2. เสียภาษีอากร
3. ต้องมีส่วนร่วมทางการเมือง
4. ยอมรับความรับผิดชอบในผลหรือการกระทำของรัฐบาล
5. ต้องมีความกระตือรือร้น
6. ต้องเป็นทหาร
7. ต้องคิดถึงเรื่องการปกครองในรูปของ "เรา" ถูกปกครอง และคณะ "เขา" เป็นผู้ปกครอง

จากที่กล่าวมานี้จะเห็นได้ว่า พลเมืองดีในทรรศนะของต่างประเทศนั้น การที่จะเป็นพลเมืองดีของชาติใด ต้องมีสัญชาติของประเทศนั้น รู้เรื่องการปกครองประเทศ มีความจงรักภักดีรับผิดชอบ เคารพเชื่อฟังและปฏิบัติตามกฎหมาย ทั้งยังต้องมีความประพฤติดี ได้รับการศึกษาเข้าใจกระบวนการประชาธิปไตย เห็นคุณค่าของคนอื่น มีสุขภาพดี ทั้งร่างกายและจิตใจ ประกอบอาชีพสุจริต รู้จักแก้ปัญหาด้วยปัญญา มีความกระตือรือร้น หรือตื่นตัวอยู่เสมอ เหล่านี้เป็นต้น ทั้งนี้ การเป็นพลเมืองดี นั้น ควรเริ่มตั้งแต่การอยู่ในครอบครัว ในชุมชน ตลอดจนในฐานะเป็นพลเมืองของประเทศ

พลเมืองดีตามทรรศนะของคนไทย

สนิท เกษะศิริ (2507 : 85-92) กล่าวว่า พลเมืองดีพึงปฏิบัติตามหน้าที่ต่อไปนี้

1. หน้าที่ต่อครอบครัวต้องเคารพเชื่อฟังผู้ใหญ่ในครอบครัว ตามลำดับอาวุโส รักษาชื่อเสียงของตนเอง และวงศ์ตระกูล
2. หน้าที่ต่อหมู่คณะ ต้องรู้จักเสียสละประโยชน์ส่วนตัวเพื่อประโยชน์ส่วนรวมของหมู่คณะ รักษาความสามัคคี กลมเกลียวกันให้มั่นคงอยู่เสมอ
3. หน้าที่ต่อชาติ เคารพ และปฏิบัติตามกฎหมายหรือคำสั่งของบ้านเมือง เมื่อถึงคราวจำเป็น ต้องยอมสละเลือดเนื้อ และชีวิตเพื่อชาติไทย

4. หน้าที่ต่อศาสนา ต้องประพฤติตนตามหลักธรรม และปฏิบัติตามคำสั่งสอนแห่งศาสนา บำรุงรักษาสถานที่ หรือสิ่งประดิษฐานวัตถุสำคัญในทางศาสนาให้ถาวรสืบไป

5. หน้าที่ต่อพระมหากษัตริย์ เชิดชูพระเกียรติยศ และพระเกียรติคุณของพระองค์ ตามกำลังความสามารถ จะทำได้ ไม่ยอมให้ใครลบหลู่ดูหมิ่น พระบรมเดชานุภาพของพระองค์

6. หน้าที่ต่อรัฐธรรมนูญ ปฏิบัติให้อยู่ในขอบเขตที่รัฐธรรมนูญบัญญัติไว้ หน่วยงานพิเศษ กรมสามัญศึกษา (2511 : 4) ให้ความหมายของพลเมืองดีว่า พลเมืองดี หมายถึง ผู้ที่สามารถนำตนเองได้ มีเหตุผล และวิจรรณญาณ รู้จักเลือกเฟ้นสิ่งที่เป็นประโยชน์ต่อตน และบ้านเมือง ตื่นตัวต่อปัญหาสังคม และ ร่วมมือดำเนินการเพื่อแก้ปัญหาเหล่านั้นให้ลุล่วงไป พลเมืองในระบอบประชาธิปไตยไม่พึงวางเฉยในเหตุการณ์ต่าง ๆ

ชลอ วนะภูติ (2512 : 1-8) กล่าวถึงหน้าที่ของพลเมืองดีที่มีต่อรัฐหรือชาติ พอสรุปได้ดังนี้

1. พลเมืองดีจะต้องจงรักภักดีต่อชาติ
2. พลเมืองดีจะต้องปรึกษาและเข้าใจกลไกของรัฐ
3. พลเมืองดีจะต้องเคารพต่อกฎหมาย
4. พลเมืองดีจะต้องไม่เห็นแก่ตัว จะต้องมึน้ำใจเป็นสาธารณะ (Public Spirit) จะต้องยอมเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อส่วนรวม
5. พลเมืองดีจะต้องให้ความร่วมมือแก่ราชการ
6. พลเมืองดีจะต้องต่อสู้เพื่อทุกสิ่งที่ถูกวิถีทาง
7. พลเมืองดีต้องรู้หน้าที่ และทำหน้าที่
8. พลเมืองดีต้องมีสามัคคีธรรม

นอกจากทรรศนะต่าง ๆ ดังกล่าวแล้ว คณะกรรมการแห่งชาติว่าด้วยวิชาสังคมศึกษาได้ตั้งโครงการศึกษาหน้าที่พลเมือง (Civic Education Project) โดยส่งเจ้าหน้าที่ไปเยี่ยมโรงเรียนมัธยมทั่วประเทศ และได้ถามครูด้วยคำถามว่า "พลเมืองดีเป็นอย่างไร" คำตอบที่ได้มาสรุปได้ดังนี้

1. พลเมืองดีมีความเชื่อทั้งในเสรีภาพของเอกัตบุคคล และสิทธิอันพึงมีเท่าเทียมกันของทุก ๆ คน
 2. พลเมืองดีตระหนักว่า เราอยู่ในโลกที่ "ปลายเปิด" ซึ่งยอมรับข้อเท็จจริงใหม่ ๆ แนวคิดใหม่ ๆ และกระบวนการใหม่ ๆ ในการดำรงชีพ
 3. พลเมืองดีใช้ความวินิจฉัยที่ทำให้ตนสามารถทำงานสร้างสรรค์ได้ ในโลกที่กำลังเปลี่ยนแปลงนี้
 4. พลเมืองดีมีความรับผิดชอบที่จะเข้าร่วมในการวินิจฉัยงานของส่วนรวม
 5. พลเมืองดีย่อมสร้างสมทักษะและความรู้ เพื่อช่วยแก้ไข ปัญหาทางการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม
 6. พลเมืองดีย่อมมีความภาคภูมิใจในชาติ
 7. พลเมืองดีย่อมตระหนักเสมอ ในผลงานอันยิ่งใหญ่ของการค้นคว้าทางวิทยาศาสตร์ที่มีต่อชาติ และต่ออารยธรรมของโลก
 8. พลเมืองดีย่อมตระหนักในความสำคัญของความมั่นคงทางเศรษฐกิจ
 9. พลเมืองดีย่อมมีความเห็นอกเห็นใจในเพื่อนมนุษย์ และมีความตื่นตัวต่อปัญหา
 10. พลเมืองดีย่อมใช้ศิลป์ในเชิงสร้างสรรค์ เพื่อประโยชน์ที่ตนจะได้เข้าใจ ประสบการณ์ของมนุษย์ และเพื่อการเสริมสร้างความเป็นตัวของตัวเอง
 11. พลเมืองดีย่อมเห็นว่า การดำรงอยู่ต่อไปของมนุษยชาตินั้น ย่อมขึ้นอยู่กับกาลรตทอน ความเป็นอธิศัทรูระหว่างชาติ และร่วมกันทำงานเพื่อความสงบและความร่วมมือระหว่างชาติ
 12. พลเมืองดีย่อมพัฒนาตน ให้มีหลักการที่สอดคล้องกับมรดกทางประชาธิปไตยและใช้หลักการเช่นนั้นในกิจกรรมประจำวันของเขา
- จะเห็นได้ว่าลักษณะของความเป็นพลเมืองดีตามทรรศนะของคนไทยนั้น ไม่ต่างจากของต่างประเทศเท่าไรนัก ที่ต่างกันอย่างเห็นได้ชัดเจนคือ คนไทยยึดค่านิยม หรือคำสอนในพุทธศาสนาเป็นคุณสมบัติของพลเมืองดีด้วย เช่น ต้องประพฤติตนตามหลักธรรม บำรุงรักษาสถานที่ หรือสิ่งประดิษฐ์อันสำคัญในทาง

ศาสนาให้ถาวรสืบไป นอกจากนี้ได้มีผู้กล่าวถึงหน้าที่พลเมืองดีต่อรัฐ หรือ ประเทศชาติ ต่อพระมหากษัตริย์ และต่อรัฐธรรมนูญ หน้าที่ที่ถือว่าสำคัญ และ จำเป็นที่สุดก็คือหน้าที่จะต้องเคารพต่อกฎหมายและปฏิบัติตามข้อบัญญัติของกฎหมาย เช่น การเสียภาษีอากร การใช้สิทธิออกเสียงเลือกตั้ง การทำบัตรประชาชน ฯลฯ เหล่านี้ เป็นต้น

ตอนที่ 3 ข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับกรมการรักษาดินแดนและนักศึกษาวิชาทหาร

ความเป็นมาของกรมการรักษาดินแดน

พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 ได้เสด็จขึ้นครองราชย์ 4 เมื่อ พ.ศ. 2453 พระองค์ได้คำนึงถึงความปลอดภัยของ ประเทศชาติ จึงได้โปรดเกล้าให้สถาปนากองเสือป่าขึ้นเมื่อวันที่ 1 พฤษภาคม พ.ศ. 2454 ซึ่งนับว่าเป็นการฝึกวิชาทหารครั้งแรกแก่บุคคลซึ่งมิได้เป็นทหาร เพื่อเสริมสร้างกำลังให้แก่กองทัพในยามบ้านเมืองเกิดสงคราม แม้ว่า การจัดตั้ง กองเสือป่าในครั้งนั้นจะเน้นหนัก ไปทางการฝึกวิชาทหาร แต่ก็ได้มีวิชาอื่น ๆ สอดแทรกให้ผู้รับการฝึกนำไปใช้เป็นประโยชน์ได้มาก

ภายหลังการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาสู่การปกครองแบบประชาธิปไตย พันเอกพระยาพลพลพยุหเสนา ซึ่งดำรงตำแหน่ง นายกรัฐมนตรีในสมัยนั้น ได้ รื้อฟื้นการฝึกวิชาทหารแก่บุคคลพลเรือนที่มีวิชาทหารขึ้นมาพิจารณาอีกครั้งหนึ่ง และ มอบให้พันเอกหลวงนิบุลย์สงคราม ซึ่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหมรับไป ดำเนินการ วัตถุประสงค์ในการที่จะฝึกวิชาทหารสมัยนั้นก็คือ เพื่อจะฝึกอบรมให้ เยาวชนของชาติมีความรู้ ความสามารถที่จะรับใช้ประเทศชาติในยามสงคราม และเป็นพลเมืองดีของชาติในยามปกติ โดยมีชื่อเรียกเยาวชนที่รับการฝึกวิชา ทหารในสมัยนั้นว่า "ยุวชนทหาร"

ผู้ที่จะสมัครเข้ารับการฝึกวิชาทหาร หรือ สมัครเป็นยุวชนทหารนั้น ได้รับ จากนักเรียนชาย ซึ่งกำลังเรียนอยู่ในชั้น มัธยมศึกษาปีที่ 4, 5 และ 6 การสมัคร เป็นยุวชนทหารขณะนั้น ไม่ได้มีการกำหนดส่วนสูง หรือน้ำหนักของร่างกายแต่ ประการใด ต่อมากิจการยุวชนทหารได้ขยายออกไปอย่างกว้างขวางถึงส่วนภูมิภาค และทางราชการได้โอนงานนี้มาอยู่ในความอำนวยการของกรมจเรทหารบก ตั้งแต่

พ.ศ. 2479 กรมจเรทหารบกได้มอบให้แผนกฝึกที่ 6 กรมจเรทหารบก อำนวยการฝึก ต่อมาในปี พ.ศ. 2481 ทางราชการได้ยกฐานะแผนกฝึกที่ 6 กรมจเรทหารบกขึ้นเป็น "กรมยุวชนทหาร" (ปริชา กีมมณี 2529 : 51-52)

กิจการของยุวชนทหาร นอกจากจะรับนักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4, 5 และ 6 เข้ารับการฝึกวิชาทหารแล้ว กรมยุวชนทหารยังได้ขยายรับนักเรียนระดับอุดมศึกษาเข้าเป็นยุวชนทหารชั้นสูงขึ้นอีก คือ ยุวชนทหาร นายสิบ และยุวชนนายทหาร พร้อมทั้งรับนักศึกษาหญิง นิสิตหญิง เข้าเป็นยุวนารีอีกด้วย ดังนั้นเมื่อสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีก็จะสำเร็จยุวชนนายทหารในระยะไล่เรียงกัน

การแบ่งประเภทของผู้รับการฝึกยุวชนทหาร มีทั้งสิ้น 11 ประเภท คือ

1. ยุวชนทหาร รับนักเรียนระดับมัธยมปีที่ 4, 5 และ 6
2. ยุวชนนายสิบ รับนักเรียนระดับมัธยมปีที่ 7 และ 8
3. ยุวชนนายทหาร รับนิสิต นักศึกษาในมหาวิทยาลัย
4. ยุวชนโรงเรียนเตรียม รับนักเรียนเตรียมของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์
5. ยุวนารีพยาบาล รับจากนักเรียนพยาบาลโรงพยาบาลศิริราช
6. ยุวนารีแพทย์ รับจากนิสิตแพทย์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์
7. ยุวนารีแพทย์ ประเภท 1-2
8. ยุวนารีสำรอง
9. ยุวชนโยธา รับจากนักเรียนที่ขาดที่พึ่งไม่สามารถช่วยตัวเองได้ โดยสนับสนุนให้การศึกษาขั้นต้นในโรงเรียนของรัฐ
10. ยุวชนครุฑ รับจากยุวชนนายสิบที่สำเร็จแล้ว โดยอบรมเพิ่มอีก 8 เดือน
11. ยุวชนอาชีพ รับจากครอบครัวที่มีบุตรมาก เพื่อทำการฝึกอาชีพต่างๆ ควบคู่ไปกับการฝึกวิชาทหาร

การฝึกวิชาทหารในยุคนั้นนับว่าเป็นยุคที่รุ่งเรืองมาก นักเรียน นิสิต นักศึกษา แทบทุกสถาบัน การศึกษาในส่วนกลางจะเป็นยุวชนทหารทั้งนั้น ส่วน

นักเรียนที่เรียน ต่ำกว่าชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ลงไป จะเป็นลูกเสือ รับการฝึกแบบ ลูกเสือ กรมยุวชนทหารได้ถูกยุบไปเมื่อเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 จำนวนยุวชน ทหารตั้งแต่แรกตั้งการฝึกยุวชนทหาร ถึงก่อนการสลายตัวของยุวชนทหาร มีดังนี้

พ.ศ. 2478 จำนวน 400 คน

พ.ศ. 2480 จำนวน 3,000 คน

พ.ศ. 2481 จำนวน 11,000 คน

พ.ศ. 2484 จำนวน 20,000 คน (ปริษา กิมมณี 2529 : 53-54)

ภายหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 ทุกประเทศในโลก ต่างก็มีได้ตั้งสนใจใน การเตรียมการป้องกันประเทศ ประเทศไทยก็เป็นประเทศหนึ่งที่ไม่สามารถวางเฉยอยู่ได้ พลโท หลวงชาตินักรบ (สุข ชาตินักรบ) ซึ่งเป็นรัฐมนตรีว่าการกระทรวงกลาโหม (เมื่อ พ.ศ. 2491) ได้พิจารณาเห็นว่า การที่จะจัดกำลังป้องกันประเทศชาติให้พร้อมสรรพทุกสิ่งทุกอย่างย่อมทำไม่ได้ เพราะงบประมาณของประเทศมีจำกัด จึงหาวิธีการอย่างอื่นที่จะทำให้ได้ประโยชน์สมความมุ่งหมาย คือ ให้ได้บุคคลสำหรับทำหน้าที่อย่างทหารในยามสงครามเป็นจำนวนมาก แต่ใช้เงินจำนวนน้อย ดังนั้นจึง ได้มีการจัดตั้ง "กรมการรักษาดินแดน" ขึ้นแทนกรมยุวชนทหารที่ยุบเลิกไปเมื่อครั้งสงครามโลกครั้งที่ 2

ความมุ่งหมายในการจัดตั้ง กรมการรักษาดินแดน ขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2491 นั้น เพื่อให้ทำหน้าที่ฝึกวิชาทหารแก่นักเรียน นิสิต นักศึกษา และ ในการฝึกวิชาทหารให้แก่บุคคลเหล่านี้ ก็เพื่อต้องการให้บุคคลเหล่านี้เป็นกำลังสำรองของ กองทัพ และสามารถทำการรบได้อย่างทหารประจำการในยามสงคราม

กรมการรักษาดินแดน เริ่มทำการฝึกวิชาทหารให้แก่ นักเรียน นิสิต นักศึกษา จากสถานศึกษาต่าง ๆ ตั้งแต่ปีการศึกษา 2492 การดำเนินการฝึกครั้งแรกไม่ค่อยได้รับความสนใจจาก นิสิต นักศึกษา ในมหาวิทยาลัยเท่าใดนักเนื่องจากช่วงเวลาในการฝึกตรงกับเวลาการศึกษาของบุคคลเหล่านั้น นอกจากบรรดานิสิต นักศึกษา ยังมองไม่เห็นประโยชน์ที่ตนจะได้รับจากการฝึกวิชาทหาร สถานศึกษาต่าง ๆ ก็ให้ความร่วมมือน้อย ดังนั้นจึงต้องใช้วิธีจูงใจ เร่งเร้าให้ นิสิต นักศึกษา บังเกิดความรับผิดชอบต่อประเทศชาติพร้อมกันนั้น ก็ยังได้มีสิ่งแล

เปลี่ยนให้ด้วย คือ การลดหย่อนวันรับราชการทหารกองประจำการ ตามชั้นปีที่สำเร็จการฝึก และการยกเว้นการเรียกเข้ามารับราชการทหารกองประจำการ เมื่อสำเร็จการฝึกแล้วยังได้แต่งตั้งยศ ให้ตามลำดับชั้นปีการศึกษาวิชาทหาร กับชั้นวิชาชีพ เช่น เมื่อสำเร็จการศึกษา วิชาทหารชั้นปีที่ 5 และสำเร็จวิชาชีพ ระดับ ปริญญา อนุปริญญา หรือ ปวส. ก็จะได้รับยศว่าที่ร้อยตรี จากการมีสิ่งแลกเปลี่ยน เช่นนี้ทำให้มีผู้นิยมรับการฝึกเป็นจำนวนมาก ยอดจำนวนผู้เข้ารับฝึกวิชาทหารเพิ่มมากขึ้นทุกปี ต้องขยายการฝึกไปยังส่วนภูมิภาคเกือบทั่วประเทศ และในมีการศึกษา 2528 ได้มีการรับนักศึกษาวิชาทหารหญิง เป็นครั้งแรก มีผู้สมัครทั่วประเทศถึง 43,951 คน (ปริษา กิมมณี 2529 : 59)

ลักษณะการดำเนินงานเกี่ยวกับการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร (สำนักงาน สारนิเทศ กองบัญชาการทหารสูงสุด 2525 : 26-32)

1. ความรับผิดชอบในการจัดการฝึก

1.1 การฝึกวิชาทหารในเขตจังหวัดทหารบกกรุงเทพ (7 จังหวัด) เป็นความรับผิดชอบของกรมการรักษาดินแดน โดยศูนย์การฝึกกำลังสำรองเป็นหน่วยดำเนินการ มีผู้บังคับบัญชาการฝึกกำลังสำรอง เป็นผู้บังคับบัญชารับผิดชอบ

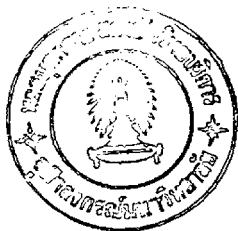
1.2 การฝึกวิชาทหารสำหรับสถานศึกษาในส่วนภูมิภาค เป็นความรับผิดชอบของมณฑลทหารบก จังหวัดทหารบก ซึ่งสถานศึกษาตั้งอยู่ในเขตพื้นที่รวมทั้งสิ้น 20 หน่วย โดยแผนกการฝึกกำลังสำรอง เป็นหน่วยดำเนินการ มีหัวหน้าแผนกการฝึกกำลังสำรอง เป็นผู้บังคับบัญชา รับผิดชอบ

1.3 กองทัพอากาศรับผิดชอบและให้การสนับสนุนการฝึกวิชาทหารในส่วนภูมิภาคเป็นส่วนรวม

1.4 กรมการรักษาดินแดน กำกับดูแลการฝึกวิชาทหารในส่วนภูมิภาคในนามของทหารบก

2. การขอเปิดเป็นสถานศึกษาวิชาทหาร

สถานศึกษาที่มีความประสงค์จะขอเปิดการฝึกวิชาทหารให้นักเรียน นิสิต นักศึกษา จะต้องรายงานผ่านสายการบังคับบัญชาของสถานศึกษา ถึงกระทรวงกลาโหม ตามแบบฟอร์มที่กรมการรักษาดินแดนกำหนด เมื่อกรมการ

รักษาดินแดนได้รับเรื่องจะประสานกับหน่วยฝึกในส่วนกลาง ได้แก่ ศูนย์การฝึกกำลังสำรองกรมการรักษาดินแดน ส่วนภูมิภาค ได้แก่ แผนกการฝึกกำลังสำรองมณฑลทหารบก หรือจังหวัดทหารบก เมื่อได้ตรวจสอบหลักฐานถูกต้อง และไม่ขัดกับนโยบายของกองทัพบกแล้ว จะประกาศเปิดเป็นสถานศึกษาวิชาทหารต่อไป

คุณสมบัติของสถานศึกษาที่ขอเปิดการฝึก

2.1 เป็นสถานศึกษาที่เปิดทำการสอนภาคกลางวันปกติ โดยมีเวลาในการสอนตามภาคการศึกษา และทำการสอนวันละไม่น้อยกว่า 5 ชั่วโมง หรือสัปดาห์ละต้องไม่น้อยกว่า 30 ชั่วโมง

2.2 สถานศึกษาที่ขอเปิดการฝึกวิชาทหาร ถึงชั้นปีที่ 5 ต้องเป็นสถานศึกษา ซึ่งมีหลักสูตรชั้นปริญญา หรือ อนุปริญญา หรือประกาศนียบัตรเทียบเท่าอนุปริญญา ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการ หรือทบวงมหาวิทยาลัยรับรอง และสามารถบรรจุเป็นข้าราชการสัญญาบัตรได้ตามที่กำหนดในกฎ ก.พ.

2.3 เป็นสถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ที่เปิดทำการสอนชั้นประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย สายสามัญ หรือสายอาชีวศึกษาขึ้นไป

2.4 เป็นสถานศึกษาที่ทางราชการ องค์การของรัฐหรือรัฐวิสาหกิจจัดตั้งขึ้นเพื่อรับผู้สำเร็จการศึกษาตั้งแต่ชั้น ม.3 โดยมีหลักสูตรไม่น้อยกว่า 2 ปี

2.5 เป็นสถานศึกษาของเอกชน ที่กระทรวงศึกษาธิการอนุญาตให้เปิดทำการสอน โดยรับผู้สำเร็จการศึกษา ชั้นประโยคมัธยมศึกษาตอนต้น หรือเทียบเท่าขึ้นไป มีหลักสูตรไม่น้อยกว่า 2 ปี โดยใช้หลักสูตรของสถานศึกษาเอกชนหรือของทางราชการที่กระทรวงศึกษาธิการ หรือทบวงมหาวิทยาลัยรับรองแล้ว

3. การรับสมัครและการรายงานตัว

เพื่อให้การรับสมัครเข้าเป็นนักศึกษาวิชาทหารและการรายงานตัวของนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1-5 ดำเนินการไปด้วยความเรียบร้อย ได้กำหนดการปฏิบัติไว้ดังนี้

3.1 คุณสมบัติและคุณสมบัติของผู้สมัคร

3.1.1 มีสัญชาติไทย

3.1.2 มีอายุตั้งแต่ 15 ปีขึ้นไป จนถึง 26 ปีบริบูรณ์

3.1.3 ไม่พิการ ทพพลภาพ หรือมีโรค ซึ่งไม่สามารถ
จะรับราชการทหารได้ตามกฎหมายที่ออกตามความในมาตรา 13 (3) แห่ง
พระราชบัญญัติรับราชการทหาร พ.ศ.2497

3.1.4 ไม่เป็นบุคคลซึ่งไม่มีคุณวุฒิที่จะเป็นทหารได้เฉพาะ
บางท้องที่ตามกฎหมายที่ออกตามความในมาตรา 13 (3) แห่งพระราชบัญญัติรับ
ราชการทหาร พ.ศ.2497

3.1.5 มีน้ำหนัก ขนาดตัว รอบตัว และขนาดส่วนสูงตาม
ส่วนสัมพันธ์

3.1.6 มีความประพฤติเรียบร้อย

3.1.7 ไม่เป็นทหารประจำการ กองประจำการ หรือถูก
กำหนดตัวเข้ากองประจำการแล้ว

3.1.8 กำลังศึกษาอยู่ในสถานที่ศึกษา ที่ทำการฝึกสอน
วิชาทหาร

3.1.9 เป็นผู้ศึกษาในชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย หรือเทียบ
เท่า และสอบไล่ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 (ม.3) ได้คะแนนเฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่า 1.5
เว้นแต่นักเรียนซึ่งเคยเป็นลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ และสอบไล่ได้วิชาพิเศษไม่น้อยกว่า
8 วิชา

3.2 การรับสมัครและการรายงานตัว

3.2.1 สำหรับผู้สมัครเข้ารับการฝึกวิชาทหารหรือนักศึกษา
วิชาทหารที่ย้ายสถานศึกษา จะต้องนำหลักฐานตามที่กรมการรักษาดินแดนกำหนด
มาแสดงในวันที่สมัคร อาทิ ใบสมัคร รูปถ่าย สำเนาใบสุทธิหรือสำเนา ประกาศ-
นียบัตร หรือใบรับรองการศึกษา สำเนาทะเบียนบ้าน สำเนาใบสำคัญ ทหารกอง
เกิน (ส.ต.9) โดยมีหัวหน้าสถานศึกษาหรือผู้แทนควบคุมนักเรียน นิสิต นักศึกษา
ดังกล่าวมาสมัคร

3.2.2 การรายงานตัว หมายถึง นักศึกษาวิชาทหาร
ชั้นปีที่ 1 ถึงปีที่ 5 ที่ศึกษาในสถานศึกษาเดิม แสดงความประสงค์ขอเข้ารับการ
ฝึกวิชาทหารในชั้นเรียนเดิม หรือสูงขึ้นต่อไป

4. การฝึกวิชาทหาร

4.1 หลักสูตรการฝึกนักศึกษาวิชาทหาร

ศูนย์ฝึกกำลังสำรอง ๔ ดำเนินการฝึกสอนโดยใช้หลักสูตร
การฝึกวิชาทหารของกระทรวงกลาโหม พ.ศ.2528 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ลำดับ	วิชาที่สอนในหลักสูตร	ชั้นปีที่1	ชั้นปีที่2	ชั้นปีที่3	ชั้นปีที่4	ชั้นปีที่5	ชั้นปีที่1	ชั้นปีที่2	หมายเหตุ
		ชั่วโมง	ชั่วโมง	ชั่วโมง	ชั่วโมง	ชั่วโมง	(หญิง) ชั่วโมง	(หญิง) ชั่วโมง	
1	วิชาการฝึกเบื้องต้น	40	20	-	-	-	40	10	
2	วิชาทั่วไป	8	8	14	14	16	10	20	
3	วิชาอาวุธ	16	16	18	12	12	12	12	
4	วิชาสงครามพิเศษ	-	-	10	10	8	-	4	
5	วิชาความมั่นคงของชาติ	8	8	8	8	8	8	8	
6	วิชาเหล่าต่าง ๆ	-	-	8	6	6	-	-	
7	วิชายุทธวิธี	4	24	22	30	30	6	12	
8	การฝึกยิงปืน	4	4	4	4	4	4	4	
9	การฝึกภาคสนาม	40	40	56	56	162	24	24	
10	การตุงานในหน่วยทหาร	-	-	-	-	62	-	-	
รวม		120	120	140	140	306	104	104	

4.2 การฝึกนักศึกษาวิชาทหารในเขตจังหวัดซึ่งเป็นที่ตั้งของหน่วยฝึก ให้
ทำการฝึกนักศึกษาวิชาทหารสัปดาห์ละ 4 ชั่วโมง โดยวิธีรวมการสำหรับต่าง
จังหวัด หรือ อำเภอขึ้นนอกซึ่งตั้งอยู่ไกล นักศึกษาวิชาทหารไม่สามารถเดินทาง
มารับการฝึกได้ให้พิจารณาจัดชุดฝึกเคลื่อนที่ไปประจำตามจังหวัดหรืออำเภอนั้น ๆ
โดยทำการฝึก เป็นเวลาต่อเนื่องทุกวัน (เว้นวันหยุดราชการ) แห่งละไม่เกิน 2
เดือน

4.3 ในส่วนกลาง กรมการรักษาดินแดน โดยศูนย์การฝึกกำลัง
สำรองจะเริ่มทำการฝึกนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 1-5 หลังจากการรับสมัครและ
รายงานตัว ของนักศึกษาวิชาทหารเสร็จสิ้นแล้ว ประมาณกลางเดือน กรกฎาคม

เป็นต้นไป จนถึงเดือนธันวาคม

4.4 การสอบ ทำการสอบทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ดังนี้

4.4.1 การสอบนักศึกษาวิชาทหาร ชั้นปีที่ 1,2,4 ดำเนินการสอบโดยหน่วยฝึก ทำการทดสอบเอง ได้แก่คณะกรรมการของศูนย์การฝึกกำลังสำรอง สำหรับส่วนกลางและจังหวัดทหารบก หรือจังหวัดทหารบก ในส่วนภูมิภาค ที่รับผิดชอบ สถานศึกษาวิชาทหารนั้น

4.4.2 การสอบนักศึกษาวิชาทหารชั้นปีที่ 3,5 ทั้งสิ้น สำหรับภาคทฤษฎี ดำเนินการสอบโดยคณะกรรมการ ซึ่งกรมการรักษาดินแดนเป็นผู้แต่งตั้ง ส่วนการสอบภาคปฏิบัติและฝึกภาคสนาม อนุโลมให้หน่วยฝึกดำเนินการได้เอง แล้วส่งคะแนนผลการสอบให้กรมการรักษาดินแดน

4.5 การฝึกภาคสนาม ดำเนินการฝึกภาคสนามเฉพาะนักศึกษาวิชาทหารปีที่ 3,5 ในส่วนกลางจะเริ่มทำการฝึกประมาณเดือน มกราคม-เมษายน นักศึกษาวิชาทหารปีที่ 3 ฝึกคนละ 7 วัน นักศึกษาวิชาทหารปีที่ 5 ฝึกคนละ 17 วัน

4.6 การประกาศผล ผู้ที่สอบได้คะแนนรวมกันตั้งแต่ ร้อยละ 60 ขึ้นไป ถือว่าเป็นผู้สอบได้

4.7 พิธีชุมนุมสวนสนาม เพื่อให้ นักศึกษาวิชาทหารมีโอกาสพบปะ และรับฟังโอวาท และปฏิญาณตนต่อผู้บังคับบัญชา ตลอดจนทั้งแสดงสมรรถภาพของนักศึกษาวิชาทหารด้วย ในส่วนกลางดำเนินการประมาณเดือนพฤศจิกายน

4.8 การบำเพ็ญสาธารณประโยชน์ มีความมุ่งหมายให้นักศึกษาวิชาทหารทุกคนบำเพ็ญประโยชน์ที่เห็นสมควร อย่างน้อยคนละ 1 ครั้ง เช่น การสละโลหิต การพัฒนาและทำความสะอาดที่สาธารณะ เป็นต้น

5. การปกครองและการบังคับบัญชา

5.1 ผู้บังคับบัญชา แบ่งออกเป็น 2 ระดับ

5.1.1 ผู้บังคับบัญชาโดยตรงของนักศึกษาวิชาทหาร คือ ผู้ช่วยผู้กำกับนักศึกษาวิชาทหาร ผู้กำกับนักศึกษาวิชาทหาร ผู้บังคับบัญชาตามลำดับชั้นของนักศึกษาวิชาทหาร คือ ผู้กำกับนักศึกษาวิชาทหารพิเศษของสถานศึกษาวิชา

ทหารน

5.1.2 ในระหว่างรับการฝึกวิชาทหาร หรือการชุมนุมใด ๆ ที่ดำเนินการโดยกรมการรักษาดินแดน ทั้งส่วนกลางและส่วนภูมิภาค มีผู้บังคับบัญชา เรียงตามลำดับ ดังนี้

ครูฝึก หรือผู้ช่วยครูฝึก

หัวหน้าแผนกการฝึกกำลังสำรอง

หัวหน้ากองการฝึกกำลังสำรอง

ผู้บัญชาการมณฑลทหารบก หรือผู้บังคับการจังหวัดทหารบก

เจ้ากรมการรักษาดินแดน

5.2 ผู้ช่วยเหลือในการควบคุมและการปกครอง

5.2.1 ผู้ช่วยเหลือในการควบคุม และการปกครองนักศึกษาวิชาทหาร เรียกว่า ผู้ช่วยผู้กำกับนักศึกษาวิชาทหาร ผู้กำกับนักศึกษาวิชาทหารและ ผู้กำกับนักศึกษาวิชาทหารพิเศษ ซึ่งแต่งตั้งและกำหนดหน้าที่โดยกองทัพบก

5.2.2 การควบคุม ปกครอง ดูแลเกี่ยวกับวินัยระหว่าง นักศึกษาวิชาทหารด้วยกัน ศูนย์การฝึกกำลังสำรอง กรมการรักษาดินแดน หรือ แผนกการฝึกกำลังสำรองมณฑลทหารบก จังหวัดทหารบก จะพิจารณาคัดเลือกผู้ที่มีความประพฤติดี เรียบร้อย และปฏิบัติตามระเบียบวินัย สมควรยกย่องเป็นตัวอย่างขึ้นเป็นหัวหน้ากองร้อย หัวหน้าหมวด หัวหน้าหมู่ หรือสารวัตรนักศึกษาวิชาทหาร

5.2.3 นักศึกษาวิชาทหาร มีคะแนนความประพฤติในรอบ ปีการศึกษาคนละ 100 คะแนน หากถูกตัดคะแนนความประพฤติเกิน 50 คะแนน จะหมดสิทธิ์เข้าสอบ หรือถูกตัดคะแนนความประพฤติ 100 คะแนน ถูกถอนสภาพการเป็นนักศึกษาวิชาทหาร

6. สิ่งที่ให้นักศึกษาวิชาทหารได้รับจากการฝึกวิชาทหาร

6.1 ในระหว่างรับการฝึกวิชาทหาร ได้รับการยกเว้นไม่เรียกเข้ากองประจำการในยามปกติ ตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร

6.2 ได้รับการผ่อนผันการเรียกผลเพื่อตรวจสอบ เพื่อทำการฝึกวิชาทหาร หรือเพื่อทดลองความพร้อมพร้อม และในการระดมผลตามกฎหมายว่าด้วยการรับราชการทหาร

6.3 ผู้สมัครเข้าโรงเรียนเตรียมทหาร จะได้รับคะแนนเพิ่มตามเกณฑ์ดังนี้ สำเร็จการฝึกวิชาทหารปีที่ 1 ได้คะแนนเพิ่มร้อยละ 3 และจะเพิ่มอีกร้อยละ 1 ตามลำดับชั้นที่สอบได้

6.4 สิทธิในการรับราชการทหารกองประจำการ

6.4.1 สำเร็จการฝึกวิชาทหารปีที่ 1 รับราชการทหารกองประจำการ 1 ปี 6 เดือน ถ้าร้องขอเข้ารับราชการได้รับสิทธิรับราชการเพียง 1 ปี

6.4.2 สำเร็จการฝึกวิชาทหารปีที่ 2 รับราชการทหารกองประจำการ 1 ปี ถ้าร้องขอเข้ารับราชการ ได้รับสิทธิรับราชการเพียง 6 เดือน

6.4.3 สำเร็จการฝึกวิชาทหารปีที่ 3 ให้ขึ้นทะเบียนกองประจำการ แล้วปลดเป็นทหารกองหนุน โดยมีต้องเข้ารับราชการ

6.5 สิทธิในการแต่งตั้งยศทหาร

6.5.1 สำเร็จการฝึกวิชาทหารปีที่ 2 และสำเร็จการศึกษาประโยคมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ หรือสายอาชีว เมื่อเข้ารับราชการทหารกองประจำการครบกำหนดแล้ว ได้รับสิทธิแต่งตั้งยศเป็นสิบตรี จ่าตรี หรือ จ่าอากาศตรี

6.5.2 สำเร็จการฝึกวิชาทหารปีที่ 3 และสำเร็จวิชาชีพตามหลักสูตรกระทรวงศึกษาธิการ หรือทบวงมหาวิทยาลัยรับรอง มีหลักสูตรตั้งแต่ 3 ปีขึ้นไป เมื่อขึ้นทะเบียนกองประจำการ และปลดเป็นกองหนุน ได้รับสิทธิ์แต่งตั้งยศสิบโท

6.5.3 สำเร็จการฝึกวิชาทหารปีที่ 4 และสำเร็จวิชาชีพตามข้อ 6.5.2 ได้รับสิทธิ์แต่งตั้งยศสิบเอก แต่ไม่สำเร็จวิชาชีพ แต่งตั้งยศสิบตรี

6.5.4 สำเร็จการฝึกวิชาทหารปีที่ 5 และสำเร็จวิชาชีพได้รับปริญญา อนุปริญญา หรือประกาศนียบัตรเทียบเท่าขึ้นไป เมื่อได้รับการอบรม

แต่งตั้งยศแล้ว ได้รับสิทธิ์แต่งตั้งยศเป็น ว่าที่ร้อยตรี สำเร็จวิชาชีพในข้อ 6.5.2
แต่งตั้งยศ จ่าสิบตรี ถ้าไม่สำเร็จวิชาชีพ แต่งตั้งยศสิบโท

ตอนที่ 4 งานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยในต่างประเทศ

ในปัจจุบันไม่มีงานวิจัยที่เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างเจตคติต่อการเรียน
วิชารักษาดินแดนกับมโนทัศน์ความเป็นพลเมืองดีโดยตรง แต่งานวิจัยเกี่ยวกับเรื่อง
ความเป็นพลเมืองดีได้มีผู้ทำไว้เป็นจำนวนมาก ซึ่งจะขอกล่าวพอสังเขปดังนี้

ปีพุทธศักราช 2511 เบชเทล (Bechtel 1969 : 2972 A-2973 A)
ได้ทำการวิจัยเรื่อง " An Analysis of Selected Civic Attitudes in
High School American History , Geography and Civic
Text-books , 1885-1914 " โดยมีความมุ่งหมายเพื่อวิเคราะห์ทัศนคติเกี่ยว
กับความเป็นพลเมืองดี ซึ่งปรากฏ ในแบบเรียนประวัติศาสตร์อเมริกัน ภูมิศาสตร์
และหน้าที่พลเมือง ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1885-1914 ผู้วิจัยได้นำแบบเรียนที่กระทรวง
ศึกษาธิการ ของแต่ละรัฐอนุมัติให้ใช้ในโรงเรียน การวิเคราะห์เปรียบเทียบเนื้อ
หาในด้านต่าง ๆ ดังนี้ ความรู้สึกชาตินิยม ความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย
ความรู้เกี่ยวกับสิทธิและหน้าที่ของพลเมือง ความรู้เกี่ยวกับอาชีพ ค่านิยม คำสอน
ทางศาสนา และ การเลือกตั้ง แบบเรียนที่นำมาวิเคราะห์ เป็นแบบเรียน
ประวัติศาสตร์ 37 เล่ม แบบเรียนภูมิศาสตร์ 29 เล่ม แบบเรียนวิชาการ
ปกครอง 17 เล่ม และแบบเรียนวิชาหน้าที่พลเมือง 37 เล่ม ผลการวิจัยพบว่า
ความรู้สึกชาตินิยมอเมริกันปรากฏในแบบเรียนประวัติศาสตร์ มากกว่าแบบเรียน
ภูมิศาสตร์ และหน้าที่พลเมือง แบบเรียนหน้าที่พลเมืองให้ความรู้เกี่ยวกับสิทธิและ
หน้าที่พลเมืองและให้ความเข้าใจระบอบประชาธิปไตยค่อนข้างน้อย ส่วนแบบ
เรียนภูมิศาสตร์ ปรากฏว่า ไม่มีทัศนคติของความเป็นพลเมืองดีซ่อนอยู่เลย

ปีพุทธศักราช 2512 แองเกิลฮาร์ด (Englehardt 1970 : 3882 A)
แห่งมหาวิทยาลัยไอโอวา ได้ทำการวิจัยเรื่อง " The Common School and
the Ideal Citizen : Iowa 1876-1962 " ผู้วิจัยใช้วิธีวิเคราะห์ข้อมูลจาก
รายงานและสิ่งพิมพ์ของ Iowa Department of public Instruction

และ Iowa State Teachers Association ตลอดจนบัณฑิตสภาวิชาชีพ สิ่งพิมพ์ของนักศึกษาแห่งไอโอวา มีความเชื่อว่า โรงเรียนเป็นแหล่งสำคัญของสังคมที่จะถ่ายทอดอุดมคติเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดี โรงเรียนจะต้องเน้นในเรื่องส่วนรวมมากกว่าบุคคล ซึ่งเป็นลักษณะของพลเมืองดี มีความเชื่อมั่นในคำสอนของศาสนาและโรงเรียนต้องร่วมมือกับสถาบันอื่น ๆ ในการปรับปรุงสังคม สร้างความก้าวหน้า เป็นระเบียบแก่สังคม

ในปีเดียวกัน แครี (Cary 1970 : 5493 A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง " Education for Citizenship in the U.S.S.R " เป็นการวิจัยเกี่ยวกับปัญหาการฝึกหัดความเป็นพลเมืองดีแก่เยาวชนโดยการจัดการสอนในโรงเรียนของประเทศรัสเซียระดับประถมและมัธยมศึกษาผลการวิจัยพบว่า แกนสำคัญของ การสร้างความรู้ และความเข้าใจ เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของรัสเซียคือ บุคคลต้องมีความสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน และต้องผูกพันกับรัฐบาลโซเวียต โรงเรียนเป็นสถานที่ ที่สำคัญในการรับผิดชอบอบรมนักเรียนให้เหมาะสมถูกต้อง การจัดกิจกรรมในชั้นสูง ๆ นั้นยุ่งยากซับซ้อน จึงต้องมีการวางแผน ส่วนเรื่องการจัดระเบียบ การรวบรวมหลักจิตวิทยา หลักการศึกษา การใช้อุปกรณ์ อยู่ในความ ผิดชอบของนักสังคมวิทยา และองค์การเยาวชนในโรงเรียน เนื่องจากกลุ่มเพื่อน มีอิทธิพลต่อเด็กมาก จึงพยายามกำหนดให้กลุ่มเพื่อนเป็นไปตามที่ผู้ใหญ่ต้องการ

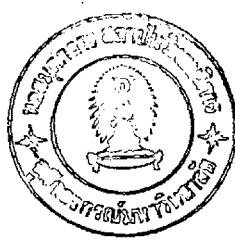
ปีพุทธศักราช 2516 เซอร์มิงค์ (Schmink 1973 : 1499 A) ได้ทำการวิจัยเรื่อง " A Study of Attitudes Toward Citizenship as Reported by Suburban High School Students " โดยมีวัตถุประสงค์ที่จะสำรวจ ทศนคติของนักเรียนในระดับมัธยมที่อยู่นอกเมืองเกี่ยวกับการศึกษาเพื่อความเป็น พลเมืองดีผู้วิจัยได้ออกแบบสอบถามไปยังนักเรียนระดับเกรด 9-12 ในโรงเรียน 3 แห่ง ที่อยู่นอกเมืองหลวง โดยเน้นความคิดรวบยอดเกี่ยวกับ ประชาธิปไตย การเป็นพลเมืองดี ความสนใจทางการเมือง ความเชื่อในหลักการของระบอบประชาธิปไตยและความคิดรวบยอดเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนไม่มีทัศนคติที่แตกต่างกัน เกี่ยวกับความคิดรวบยอดทาง ประชาธิปไตย แม้จะมีพื้นฐาน ทางเพศ ระดับชั้น และโรงเรียนต่างกันและ

ความสนใจทางการเมืองของนักเรียนไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับเพศ ระดับชั้น หรือ ประเภทโรงเรียนมากนัก และไม่มีความสัมพันธ์ระหว่างระดับชั้นของนักเรียน กับทัศนคติของพวกเขา ที่มีต่อความคิดรวบยอด เรื่องประชาธิปไตย หรือความเชื่อในหลักการประชาธิปไตย

ส่วนงานวิจัยที่เกี่ยวกับทัศนคติต่อการเรียน ทัศนคติต่อโรงเรียนและต่อครูผู้สอนมีดังนี้

ในปีพุทธศักราช 2512 คาน (Khan 1969 : 216-221) ได้ศึกษาเรื่องอิทธิพลของตัวแปรที่มีความสัมพันธ์ กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อต้องการดูว่าประสิทธิภาพของตัวแปรที่เหมาะสม ในการทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นนั้น ขึ้นอยู่กับทัศนคติต่อการเรียนหรือตัวแปรอื่นกลุ่มตัวอย่าง เป็นนักเรียนอยู่ในชั้นปีที่ 8 จำนวน 1,038 คน เป็นชาย 509 คน หญิง 529 คน จากโรงเรียนมัธยม 3 โรงเรียนในรัฐฟลอริดา ให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบวัดทัศนคติ นิสัย ในการเรียนและแรงจูงใจในการเรียนกับแบบสอบวัดความสามารถ (The School and College Ability Test) ค่ะแนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้จากแบบวัดชุด ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (The Metropolitan Achievement Test Series-MAT) ผลการศึกษาปรากฏว่า ตัวทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มีประสิทธิภาพของนักเรียน ชาย คือทัศนคติที่มีต่อครู แต่ไม่เป็นตัวทำนายที่ดีสำหรับเพศหญิงซึ่งเป็นนิสัยในการเรียน เขาสรุปผลการศึกษาว่า นอกจากสติปัญญาแล้ว อารมณ์ ความรู้สึก ทัศนคติและนิสัย ในการเรียนก็มีอิทธิพลสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วย

ในปีพุทธศักราช 2513 วิลเลียม (William 1970 : 232-237) ได้ศึกษาถึงบุคลิกภาพ ความสามารถและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนระหว่างนักเรียนที่มีทัศนคติที่ดี และทัศนคติที่ไม่ดีต่อโรงเรียนโดยใช้แบบสำรวจ (California Study Method Survey : CSMS) วัดทัศนคติและแบ่งกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 115 คน ออกเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรกจำนวน 50 คน เป็นกลุ่มที่มีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียนคือได้คะแนนน้อยกว่า 1.3 S.D. เมื่อเทียบกับ ปกติวิสัยระดับชาติของแบบสำรวจ กลุ่มที่สองจำนวน 65 คน

เป็นกลุ่มที่มีทัศนคติที่ดี ต่อโรงเรียนคือได้คะแนนสูงกว่า 1.3 S.D. เมื่อเทียบกับปกติวิสัยระดับชาติ คะแนน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้จากคะแนนจากแบบสอบชุดการอ่าน และคณิตศาสตร์จาก แบบตารีแบบสอบ (California Achievement Test Battery) และคะแนนเฉลี่ย (Grade Point Average) ของภาคเรียนที่ 1 ผลการศึกษาปรากฏว่า นักเรียนที่มีทัศนคติที่ดีต่อโรงเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน บุคลิกภาพและความสามารถสูงกว่านักเรียนที่มีทัศนคติไม่ดีต่อโรงเรียน

งานวิจัยในประเทศ

ในปีพุทธศักราช 2514 วัลลภ นุ่มพวง (2514 : 160-172) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นของคนไทยเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดี" โดยใช้แบบสัมภาษณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเอง สัมภาษณ์คนไทยที่ได้จากการสุ่มตัวอย่างในจังหวัดมหาสารคาม ผลการวิจัยปรากฏว่า คนไทยในกลุ่มตัวอย่างส่วนมากมีความคิดเห็นไม่ถูกต้อง ในเรื่องค่านิยมและคำสอนในศาสนา เรื่องความรับผิดชอบในหน้าที่พลเมืองดีและเรื่องความเข้าใจในระบอบประชาธิปไตย มีเพียงเรื่องเดียวที่คนไทยในกลุ่มตัวอย่าง ส่วนมากมีความคิดเห็นที่ถูกต้อง คือ เรื่องการอยู่ร่วมกันในชุมชน ขนบธรรมเนียมประเพณี และวัฒนธรรมไทย ส่วนในเรื่องความรู้เกี่ยวกับการปกครองประเทศทั่วไป คนไทย ในกลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นถูกต้องเพียงร้อยละ 50

ปีพุทธศักราช 2515 สมจิตร วัฒนคุลัง (2515 : 14-54) ได้ทำการวิจัยเรื่อง "ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3" เพื่อเปรียบเทียบความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ในจังหวัดนครสวรรค์ จำแนกตามโรงเรียนมัธยมแบบประสม และ โรงเรียนมัธยมสายสามัญ และจำแนกตามเพศ นอกจากนี้ยังศึกษาสภาพแวดล้อมทางบ้านของนักเรียนในกลุ่ม ที่มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีต่างกัน ผู้วิจัยได้ใช้แบบสอบและแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่างประชากร 400 คน ผลการวิจัยปรากฏว่า นักเรียนหญิงมัธยมศึกษาสายสามัญมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดี โดยเฉลี่ยแล้วสูงกว่านักเรียนชาย

ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสายสามัญ และนักเรียนหญิงโรงเรียนมัธยมแบบประสม
ล้วน ซึ่งนักเรียนกลุ่มอื่น ๆ นั้นมีความรู้ความเข้าใจไม่แตกต่างกัน นักเรียนส่วนใหญ่
มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตย และการปกครองถูกต้องดี

✓ ปีพุทธศักราช 2519 โอภาส ละอาด (2519 : 25-35) ได้ทำการวิจัย
เรื่อง " มโนทัศน์เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของนักศึกษาผู้ใหญ่ในกรุงเทพ-
มหานคร " เพื่อศึกษามโนทัศน์เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ
3, 4 และ 5 ผลการวิจัยปรากฏว่านักศึกษาชายและนักศึกษาหญิงมีมโนทัศน์เกี่ยวกับ
ความเป็น พลเมืองดีไม่แตกต่างกันที่ระดับความมีนัยสำคัญ .05 และพบว่า
นักศึกษาผู้ใหญ่ทั้ง 3 ระดับ มีมโนทัศน์เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีต่างกันที่ระดับ
ความมีนัยสำคัญ .05 ค่าเฉลี่ยของมโนทัศน์เกี่ยวกับความเป็นพลเมืองดีของ
นักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 5 สูงสุด ของนักศึกษาผู้ใหญ่ระดับ 3 ต่ำสุด นักศึกษาผู้ใหญ่
มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับ ความเป็นพลเมืองดีเพียง 1 เรื่อง คือเรื่อง
วัฒนธรรมไทย

ปีพุทธศักราช 2521 วารี แสนสุข ได้ทำการวิจัยเรื่อง "มโนทัศน์ความ
เป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตยของนักเรียนอาชีวศึกษา ซึ่งผลการวิจัยได้
กล่าวไว้ในหัวข้อสมมติฐานของการวิจัย ในบทที่ 1 แล้ว

และในปีพุทธศักราช 2525 สำนักงานสารนิเทศ กองบัญชาการทหารสูงสุด
(2527 : 23-44) ได้ทำการสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาริชาทหารต่อการฝึก
วิชารักษาดินแดน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสำรวจความคิดเห็นของนักศึกษาริชาทหาร
ต่อการฝึกวิชาทหาร ต่อกองทัพไทย ต่อบทบาทของทหารในทางการเมืองและการ
พัฒนาประเทศ และต่อสถานการณ์ทางทหารทั่วไป เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล
เป็นแบบสัมภาษณ์ ซึ่งสัมภาษณ์นิสิต นักศึกษาระดับอุดมศึกษา ซึ่งเป็นกลุ่มตัวอย่าง
จำนวน 1,105 คน ผลการสำรวจมีดังนี้

1. ความเหมาะสมของระยะเวลาการฝึกสอน นักศึกษาริชาทหาร
นักศึกษาริชาทหารส่วนใหญ่เห็นว่า การจัดระยะสำหรับการฝึกสอนทั้งภาคทฤษฎี
และภาคสนาม มีความเหมาะสมดีแล้ว

2. ความรู้ที่ได้รับจากการฝึกสอน นักศึกษาริชาทหารเกือบทั้งหมดมี

ความเห็นว่าได้ประโยชน์ เพราะได้รับความรู้และความคิด

3. การถ่ายทอดของครู พบว่า นักศึกษาวิชาทหาร 2 กลุ่ม มีความคิดเห็นแตกต่างกันคือ กลุ่มหนึ่งมีความเห็นว่า การถ่ายทอดของครูได้ผลดี ส่วนอีกกลุ่มหนึ่ง มีความเห็นว่า การถ่ายทอดของครูไม่ดี

4. วัตถุประสงค์ต่อการเข้ารับการฝึกวิชาทหาร พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่สมัครเข้ารับการฝึกวิชาทหาร เพื่อหวังผลประโยชน์ คือ จะได้พ้นข้อผูกพันทหารมาเป็นอันดับหนึ่ง และเพื่ออุดมการณ์ในการรับใช้ชาติ มาเป็นอันดับสอง

5. ความรู้สึกของนักศึกษาวิชาทหารที่เข้ามารับการฝึกวิชาทหารมีทั้งในด้านที่ดีและด้านที่ไม่ดี ประมาณเกือบเท่าๆกัน ความรู้สึกในด้านที่ดี เช่น สนุก ชอบประทับใจ ภาคภูมิใจ มีเกียรติ ความรู้สึกในด้านไม่ดี เช่น เบื่อหน่าย ง่วงนอน ไม่อยากแต่งเครื่องแบบ

6. ความรู้ความเข้าใจต่อกองทัพบกไทย พบว่านักศึกษาวิชาทหารส่วนใหญ่ได้แสดงออกมาว่า มีความรู้ความเข้าใจต่อปัญหาต่างๆของกองทัพบกไทย

7. บทบาทของทหารในการเมือง และการพัฒนาองทัพบก พบว่านักศึกษาวิชาทหาร ร้อยละ 22.81 สนับสนุนบทบาทของทหารในการเมืองแต่มีร้อยละ 61.36 คัดค้านบทบาทของทหารในการเมือง ส่วนการพัฒนาองทัพบกนั้น นักศึกษาวิชาทหาร มีความเห็นว่า ควรเพิ่มสมรรถภาพให้แก่กองทัพบก สร้างเสริมความสามัคคีในสามเหล่าทัพ และกำจัดการคอร์รัปชันในกองทัพบก

8. ความรู้ความเข้าใจของนักศึกษาวิชาทหารต่อสถานการณ์ทางทหารของโลก พบว่านักศึกษาวิชาทหารส่วนใหญ่มีความรอบรู้สถานการณ์ทางทหารของโลก และสามารถวิจารณ์ หรือ แสดงทรรศนะต่อสถานการณ์ทางทหารของโลกได้จากผลการวิจัยต่าง ๆ เกี่ยวกับเรื่องความเป็นพลเมืองดี แสดงให้เห็นว่าปัญหาเรื่องความเป็นพลเมืองดี และการปลูกฝังความเป็นพลเมืองดีให้แก่นักเรียนนั้น ยังมีปัญหาทั้งในต่างประเทศและประเทศไทยสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ มีส่วนเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีและความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับประชาธิปไตย โดยเฉพาะอย่างยิ่ง โรงเรียนมีบทบาทสำคัญมากในเรื่องนี้ ซึ่งถ้าการจัดการศึกษาบรรลุผลสมความมุ่งหมาย ก็จะช่วยให้นักเรียนเป็นพลเมืองดี สามารถปรับตัวและ